

Comença per tu

Crònica del segon Workshop Mutare de la Fundació Carulla per cocrear una guia digital de la cultura i la transformació social



Foto: Fundació Carulla

Algú les ha de fer, aquestes coses. Vol dir això que les administracions no hi pensen, en la participació ciutadana en la cultura i en el seu impacte social? No, evidentment que hi pensen: però només la Fundació Carulla (<http://www.fundaciocarulla.cat/ca>) organitza una jornada anual, alimentada per la feina de desenvolupament de mesos, dirigida a trobar exactament i concretament de quin mal plora la criatura, de quin mal hem de morir o de quin mal hem de viure. És a dir: si ens queixem tant de la manca de pressupost públic, de l'escassa incidència social, de la imatge d'excessiva "inutilitat" de l'àmbit cultural, podem provar de concretar el problema i les eines per corregir-lo? I quan dic concretar vull dir concretar: persones de diversos sectors i disciplines, Antiga Fàbrica Damm, 18 de juny, continuació de la convocatòria inaugural de l'any passat (i de les seves conclusions), la força de la Marta Esteve, organització còmoda i impecable, tres hores per davant i una papallona al logo. M?t?re (<https://mutare.cat/>) . Som-hi, que no ha estat res.

La Marta ens explica la història de la Fundació, amb to d'amfitriona, i ens recorda el seu origen l'any 1973 amb l'objectiu de teixir el país a través de la cultura i l'educació. I a través del mecenatge i la convocatòria de premis, sumant-hi la creació del Museu de la Vida Rural i l'editorial Barcino, destinada a posar en valor els clàssics catalans. El que passa és que d'això ja en fa molt de temps, i fa tres anys la Fundació va decidir fer un pla estratègic que passava per definir la seva missió com a "impulsar la cultura com a motor de transformació de la societat". És a dir, que es posaven les

piles per a veure què passava amb la cultura, que per si mateixa no semblava sortir-se'n. Es tractava de buscar espais de reflexió del sector cultural, relacionar-lo amb altres sectors, no oblidar la connexió amb l'educació i sobretot dirigir-la a un objectiu de transformació social.



Foto: Fundació Carulla

Un cop establert això, concretem-ho una mica més: calia determinar i definir quins són els reptes socials més importants avui dia; mirar que els projectes a impulsar possessin la cultura a l'abast de tothom; que comptessin amb innovació artística i social; que possessin la persona al centre; que transmetessin emoció pel canvi i fomentessin l'esperit crític; que comptessin amb els infants i els joves com a creadors, no només com a usuaris passius; que aportessin mètodes d'implicació i de cocreació; que tinguessin rigor i que fossin econòmicament sostenibles. Doncs bé, de tot aquest decàleg avui es tractava d'un d'aquests aspectes: el de posar la persona al centre. I jo, com a persona, em vaig posar a un racó. A veure. A mirar. A viure.

Posar la persona com a protagonista i destinatària del procés creador. Començarem per la part física. Eva Garcia, especialista en arts escèniques i politòloga, ens explica diverses experiències que ha impulsat o presenciat com a projectes culturals comunitaris dirigits a col·lectius vulnerables, en diverses institucions i indrets (la presó de Quatre Camins, el Liceu, l'ICUB...). Ens parla de la necessitat de connectar emocionalment, no només intel·lectualment, i que, si hem de posar la persona al centre, hem de començar per nosaltres mateixos. No pensar en "la persona" com "algú altre", sinó gosar posar-nos-hi i mullar-nos. I ho fem amb una dinàmica que es desenvolupa a fora, al pati, on els participants a la jornada són convidats a mirar-se cara a cara, a canviar de parella, a caminar i somriure's, a saludar-se, explicar-se alguna cosa... en definitiva, comportar-nos com a persones. Posar la nostra vulnerabilitat al centre.



Foto: Fundació Carulla

Ens explica l'Eva que la diferència, allò que és "l'altre", és una cosa que ens apassiona tant com ens incomoda. Sovint ens produeix distància, o tutela, o sensació de paternalisme. Com ens afecta allò aliè, o diferent? Doncs l'avantatge que tenim és que, en els aspectes culturals, la diferència sempre uneix i enriqueix. Ajuda a mirar l'altre pensant "podria ser jo". Per això (i ensenyant-nos diversos exemples amb vídeos projectats) una malalta d'Alzheimer reacciona davant d'una música i un ballarí expert que la convida a ballar, o per això el projecte de La Ribot a La Casa Encendida ensenya persones aïllades o amb discapacitats a tenir iniciativa i autonomia, fins i tot en l'afecte sexual, perquè els insereix en un món de ficció que els hi ajuda. Connecten millor amb el desig quan es disfressen o es posen màscares, els exercicis de ficció ens poden impactar prou com per acabar afectant la nostra vida quotidiana. I això és empoderar-se. Una connexió íntima amb "qui ets", oblidar el "qui creus que ets" i trobar qui realment ets. O el projecte *Art i Part*, de Sant Pere, Santa Caterina i La Ribera, destinat a sindicats de dones treballadores però que van haver de corregir per un fet material: moltes d'elles no tenien temps ni mitjans per a assistir-hi. És a dir, no oblidar mai la importància de la matèria. Eva també ens explica el projecte *Quijotadas*, a Madrid, destinat a la participació de persones migrades des d'Àfrica, o el fet que enguany el Grec programa quatre espectacles protagonitzats per gent gran. Quan aquestes experiències (poc freqüents) es fan realitat i tenen èxit, el ressò esdevé amplificat de forma molt important.



Foto: Fundació Carulla

I després d'escoltar, ve el treballar. Grups dividits en diverses taules han de provar de respondre quatre preguntes, seguint les pautes que se'ls dona en un gran pòster papallonaci. En cada taula hi haurà també un representant de la Fundació Carulla, i al marcador un temps limitat per a resoldre les qüestions. Les preguntes van sobre les accions concretes que es poden emprendre, les eines i recursos necessaris, els indicadors d'èxit... Després cada grup rotarà i intercanviarà punts de vista amb persones d'altres grups, i exposarà en públic una síntesi d'allò après o conclòs, incorporant-hi possibles idees d'altres. En aquestes exposicions s'esmenten antecedents coneguts com el projecte *Minerva* a Sabadell, el projecte descabellades, *La Ribot*, *Totdansa*... Com a barreres d'accés se subratlla el centralisme barceloní (molt comentat), la necessitat de fidelitzar i no aturar el contacte amb el públic, donar-hi continuïtat, els recursos econòmics, els estàndards existents, les diferències culturals, la "sacralització" excessiva de la cultura, la política educativa, la percepció de poca "utilitat" de la cultura, excessiu paper de la política i l'empresa... Es proposa dirigir-se a col·lectius molt identificats i concrets, fer servir indicadors més qualitius que quantitius, mirar si l'experiència ha canviat els participants o no, apostar per l'espontaneïtat, una programació flexible i oberta, no esperar resultats molt definits sinó obrir-se a resultats inesperats, la necessitat imperiosa que hi hagi líders socials i culturals que canalitzin les coses, la recomanació de connectar més la població amb la política i l'empresa com si fossin una sola peça, i fins i tot tenir com a indicador important "aquells projectes NO seleccionats".

Els assistents, que venien tant d'institucions com de companyies o productores o com a títol individual, en surten amb sensacions barrejades. Però en general, predomina la d'haver comprovat que és molt més difícil desenvolupar i concretar un titular com "posar la persona al centre", que simplement posar-lo en un powerpoint, en un discurs polític o en una pancarta de manifestació. Atrevir-se a concretar, a canviar de forma efectiva, a m?t?re, és tota una altra cosa. Com el cuc es transforma en papallona, ja no és que la societat es pugui transformar sinó que la persona de forma individual pot ser transformada. No és que als assistents els hagin sortit ales

però sí que s'emporten la sensació que, quan es posa la persona al mig del dibuix d'una papallona, sembla que aquesta metamorfosi sí que sigui possible. Jo m'he quedat en un racó, però també diria que noto unes extremitats diferents a la meva esquena. De fet, en poc més d'una hora agafo un vol.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=yUyvFPO3Q0g>